Wcześniejsza spłata kredytu a zwrot opłat ze strony banku

Zawarłeś umowę kredytową na długi okres, ale okazało się, że Twoja sytuacja finansowa pozwala na wcześniejszą spłatę kredytu? Chcesz uwolnić się od ciążącego zobowiązania? Sprawdź, z jakimi ograniczeniami wiąże się ten ruch, i jak uniknąć obciążenia pełnymi kosztami kredytu.

Zwrot opłat przez bank – czy jest możliwy?

Jednym z powodów, przez który kredytobiorcy nie rozważają wcześniejszej spłaty kredytu, jest obawa przed naliczeniem prowizji. Do niedawna banki posługiwały się argumentem, że opłata dodatkowa ma charakter jednorazowy, jest stała, a jej wysokość nie zależy od kwoty kredytu, a co za tym idzie – nie powinna podlegać zwrotowi (nawet jeżeli umowa została zrealizowana wcześniej niż wynikało z zapisów). Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim precyzuje warunki przedterminowej spłaty pożyczki i kredytu, niemniej jeden z jej zapisów, a konkretnie art. 49. Obniżenie całkowitego kosztu kredytu, budzi wątpliwości:

1. W przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą.
2. W przypadku spłaty części kredytu przed terminem określonym w umowie, ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Podstawowe pytanie brzmi: **czy prowizja zalicza się do kosztów, o których mowa w ustawie**? Zdaniem kredytobiorców banki powinny zwracać nie tylko odsetki, ale także inne koszty z zachowaniem reguły proporcjonalności. Z drugiej strony opłata dodatkowa nie ma związku z okresem kredytowania, przez co sprawa wydaje się nieco bardziej skomplikowana.

Wcześniejsza spłata kredytu a prowizja

Sądowe rozstrzygnięcie sporu nastąpiło 11 września 2019 roku przez Trybunał Sprawiedliwości UE. Sprawa dotyczyła wykupienia wierzytelności wynikającej ze wcześniejszej spłaty kredytów w Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej, Santander Consumer Bank oraz mBank. Po złożeniu sprzeciwów od nakazów zapłaty przez spółkę sąd zawiesił postępowanie i zwrócił się do TSUE z pytaniem dotyczącym postępowania wobec konsumenta, który dokonał wcześniejszej spłaty swoich zobowiązań. Pytanie zostało postawione w następujący sposób:
Czy wykładni przepisu zawartego w art. 16 ust. 1 w związku z art. 3 [lit.] g) [dyrektywy 2008/48] należy dokonywać w ten sposób, że konsument, w przypadku dokonania wcześniejszej spłaty swoich zobowiązań wynikających z umowy o kredyt, uprawniony jest do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, w tym również o koszty, których wysokość nie jest zależna od długości trwania tej

umowy o kredyt?

Gwoli wyjaśnienia, jeżeli pytanie dotyczy wykładni prawa Unii Europejskiej, Trybunał jest zobligowany do wydania orzeczenia. Jedynymi odstępstwami od tej reguły jest brak związku wykładni ze stanem faktycznym lub przedmiotem postępowania głównego (w przypadku problemu natury hipotetycznej). Na potrzeby dyrektywy stworzono definicję *całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta*, która uwzględnia wszelkie opłaty, które konsument ponosi w związku z umową kredytową, w tym odsetki, prowizje, podatki, składki z tytułu ubezpieczenia oraz wszelkie inne opłaty, z wyłączeniem kosztów notarialnych.

Biorąc pod uwagę zaistniałe okoliczności i obowiązujące przepisy Unijne, **Trybunał orzekł, że konsument ma prawo ubiegać się o obniżenie całkowitych kosztów kredytu**, wliczając w to koszty niezależne od czasu trwania umowy. Decyzja pozwoliła na standaryzację procesu legislacyjnego i zaimplementowanie unijnego prawa do ustawy o kredycie konsumenckim.

Jak głosi uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2019 r. Uprawnienie konsumenta do obniżenia całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego spłaty w całości przed terminem:

Przewidziane w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1083) uprawnienie konsumenta do obniżenia całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego spłaty w całości przed terminem określonym w umowie obejmuje także prowizję za udzielenie kredytu.

W uzasadnieniu czytamy, że prawodawca unijny przyjął, że konsument ma możliwość spłaty swojego zobowiązania wynikającego z umowy w części lub całości, zachowując przy tym prawo do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu. Analogiczne stanowisko przyjmują Rzecznik Finansowy i Prezes UOKiK. W Piśmie z dnia 16 maja 2016 r. w sprawie interpretacji art. 49 ustawy o kredycie konsumencki czytamy, że *nie w każdym wypadku brak zwrotu kosztów za jednorazowe czynności lub usługi związane z udzieleniem kredytu będzie uzasadniony*. Oczywiście, w odróżnieniu od wyroku Trybunału Sprawiedliwości czy uchwały Sądu Najwyższego stanowisko Rzecznika i Prezesa UOKiK nie posiada mocy prawnej i może być odczytywane wyłącznie jako wskazówka interpretacyjna. Niestety, mimo zgodności Trybunału i Sądu Najwyższego w tej materii, oraz mocnego potwierdzenia ze strony prawoznawców wiele banków niechętnie zwraca prowizje klientom, którzy dokonali przedterminowej spłaty zobowiązania.

Zwrot prowizji a rodzaj kredytu – czy ma znaczenie?

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, skierowany do Trybunały Sprawiedliwości w Hadze, dotyczył wyłącznie umów o kredyt konsumencki w kwocie nie wyższej niż 255 550 zł. Co za tym idzie, o zwrot prowizji mogą ubiegać się wyłącznie osoby, które zaciągnęły kredyt gotówkowy,

niezabezpieczony hipoteką przeznaczonego na remont domu, pożyczkę lub kredyt odnawialny. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że **kredyt hipoteczny nie jest regulowany przepisami ustawy o kredycie konsumenckim**, co wyklucza możliwość odwołania do wyroku TSUE. Kredytobiorcy mogą natomiast powołać się na art. 39 ustawy o kredycie hipotecznym:

1. W przypadku spłaty całości kredytu hipotecznego przed terminem określonym w umowie o kredyt hipoteczny całkowity koszt kredytu hipotecznego ulega obniżeniu o odsetki i inne koszty kredytu hipotecznego przypadające za okres, o który skrócono obowiązywanie tej umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą.

2. W przypadku spłaty części kredytu hipotecznego przed terminem określonym w umowie o kredyt hipoteczny przepis ust. 1 stosuje się odpowiedni

Zwrot prowizji – jak przebiega?

Możliwość otrzymania zwrotu prowizji za kredyt konsumencki przysługuje kredytobiorcom (konsumentom a nie przedsiębiorcom), którzy zawarli umowę po 18.12.2011 roku i dokonali całkowitej spłaty zobowiązania; jak już wspomnieliśmy wcześniej kwota kredytu nie może przekraczać 255 550 zł.
Po wpłaceniu ostatniej raty kredytu klient banku ma ograniczoną ilość czasu na ubieganie się o zwrot opłat dodatkowych. W przypadku zaistnienia roszczenia po 9 lipca 2018 **roku okres dochodzenia praw wynosi 6 lat, po 9 lipca 2018 roku – 10 lat**. Po złożeniu wniosku (banki udostępniają je na stronach internetowych lub placówkach) i opcjonalnym wskazaniu podstawy prawnej swoich żądań bank ma 30 dni na przedstawienie stanowiska. W przypadku decyzji odmownej kredytobiorca może złożyć reklamację, a w dalszym kroku skorzystać z pomocy organów państwowych. Po złożeniu wniosku o przeprowadzeniu postępowania interwencyjnego Rzecznik Finansowy rozpocznie rozmowy z bankiem i po maksymalnie 12 miesiącach przedstawi efekty swoich działań.
Jeżeli działania urzędników okażą się bezowocne, pozostaje skierować sprawę do sądu.

Zakończenie

Podsumowując, wcześniejsza spłata kredytu w wielu przypadkach wiąże się z częściowym zwrotem kosztów kredytowych – proporcjonalnie do okresu skrócenia czasu spłaty zobowiązania. Interwencja Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zwiększyła szansę konsumentów na odzyskanie części prowizji, niemniej niektóre sytuacje wciąż wymagają interwencji Rzecznika Finansowego, a w ostateczności – sądu powszechnego.